

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

(Από τὰ χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως.)

ΤΩΡΑ πού ὁ οἰκονομικός πυρετός κατέχει ὅλον τὸν κόσμο, γίνεται ἐπίκαιρη μιὰ σελίδα τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀναφερομένη στὴν ἀλληλογραφία τοῦ Γεωργίου Σταύρου, τοῦ κατόπιν ἰδρυτοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς — μὲ τὸν Γεώργιο Κουντουριώτη, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Λαζάρου προέδρου τότε τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

Ὁ Γεώργιος Σταύρου ἔγραφε τὰ γράμματά του κρυπτογραφικῶς μὲ τὴ γνωστὴ μέθοδο τοῦ ζουμιού ἀπὸ λεμόνι. Γιὰ ὅσους δὲν τὴν ξέρουν, ἡ συνταγὴ εἶνε εὐκολή: Στίθουμε λίγο λεμόνι σ' ἓνα φλυτζάνι καὶ σ' αὐτὸ — ὅπως σὲ μελάνι — βουτάμε τὴν πένα καὶ γράφουμε. Τὸ ἀδιόρατο ὑγρὸ στεγνώνει χωρὶς ν' ἀφήνῃ σημάδι. Ὅταν ὅμως τὸ χαρτί σιδερωθῇ μὲ ζεστὸ σιδερό, ἢ πυρωθῇ ἀντίκρου στὴ φωτιά, νὰ γράμματα ἐμφανίζονται. Συνήθως ἔγραφαν ἓνα κοινὸ γράμμα μὲ μαῦρο μελάνι, γιὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς Τούρκους, καὶ μεταξὺ τῶν γραμμῶν ἔγραφαν τὰ μυστικά τους μὲ ζουμί τοῦ λεμονιοῦ.

Αὐτὸ ἔκανε κι' ὁ πατριωτικὸς Γεώργιος Σταύρου. Καὶ γιὰ νὰ τὸ διδάξῃ καὶ στὸν Γ. Κουντουριώτη τὸ τέχνασμα του, τοῦ ἐπέστειλε τὴν ἀκόλουθη κρυπτογραφικὴ κλειδὰ μὲ «πυρωμένα» ἀπὸ λεμονόζουμο γράμματα:

«Φιλογενέστατε,

Πυρώσατε τὸ γράμμα μου καὶ μεταξὺ εἰς τὰς γραμμένας ἀράδας θέλει ἐξεπικεῖσθε ἄλλα γράμματα· ὅταν θέλει σὰς γράφω, μεταξὺ τῶν ἀράδων θέλει «αὖ» τὸ σημεῖον τοῦτο (f), ὡς τώρα τὸ ἔχω σημειωμένον. Κάμετε καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης σας ὅταν θέλετε τὸ ἴδιον. Καὶ γραφοντες κατ' ἀρχὰς τὸ f, θέλει ἴνωσά τὰ μεταξὺ τῶν ἀράδων ἄλλα γράμματά σας.

Εὐγνώμων, ὁ δοῦλος σας
Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ»

Τὸ παραπάνω σημείωμα ὃ πῆρχε μέσα σ' ἓνα γράμμα τοῦ Γ. Σταύρου, μὲ τὴν ἐξῆς διεύθυνσι:

«Πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον Πρόεδρον Κύριον Κύριον Γεώργιον τὸν Κουντουριώτην κτλ. κτλ. κτλ. Εἰς Ἰωάννην».

Τὸ φανερὸ γράμμα — δηλ. τὸ γραμμένον μὲ κοινὸ μαῦρο μελάνι — εἶχε ὡς ἐξῆς (τηρουμένης καὶ τῆς ὀρθογραφίας τοῦ κειμένου):

«Ἀπὸ τὸν Πόρον, 30 Νοεβρίου 1826

Ἐκλαμπρότατε,

f εἶνε χρέος μου εἰς τὴν σημερινὴν ἑσπέρην νὰ προσφέρω τὰς ἐγκαρδίας εὐχὰς μου εἰς τοὺς Κυρίους Ἀνδρέας, τοὺς φιλιτάτους σας ἀνεψιὸν καὶ υἱόν, ἵνα ἐμπετάσων τὴν χαρμῶσυν ταύτην

ἡμέραν τοῦ ὀνόματός των εἰς πολλοὺς χρόνους μὲ ὑγιειαν καὶ Εὐτυχίαν καὶ μετὰ τῶν γεννητόρων καὶ ἀδελφῶν των.

Χθὲς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ σὰς γράψω καὶ νὰ σὰς περικλείσω γράμμα τοῦ κυρίου Μαυροκορδάτου, γράμμα τοῦ Μουσιπινιώτη ἀπὸ Λιθόρνον πρὸς ἐμὲ, καὶ ἀντιγραφὸν γράμματος Καραϊσκάκη πρὸς τοὺς Ψαρριανούς, μὲ τὰς χαροποιὰς εἰδήσεις.

Σήμερον, ἐπειδὴ πολλὰ πρῶτὴ παραδίδω τὴν παροῦσαν, δὲν ἔχω καμμίαν εἰδήσιν πρὸς φανέρωσίν σας, ἀλλὰ συντροφειῶ ἔσωθεν τρία γράμματα πρὸς ἐμὲ τοῦ ἀστυνόμου, καὶ ἔν δια τὸ Καστρί πρὸς τὸν ἐκεῖ Κωνσταντῖνον Π. Κυριακόν, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν προστάξατε νὰ σφραγισθῇ καὶ νὰ σταλθῇ εἰς Καστρί.

Ὁ Ζαΐμης κατέπεισε τοὺς ἐν Αἰγίνῃ εἰς τὰ θελήματά του, νὰ γίνῃ ἐκεῖ ἡ Συνέλευσις, καὶ ὑπερέρεται εἰς τὴν τῶν Ψαρριανῶν φιλίαν· δὲν μοι ἐστειλεν ὁ ἀστυνόμος τοῦ... τὸ γράμμα ἔτι.

Σεβασμιῶς σὰς προσκυνῶ καὶ τὸν ἄρχοντα Κύριον Λάζαρον.

μένων τῆς Ἐκλαμπρότητός σας ταπεινὸς δοῦλος
Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ»

Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης

δὴ ἡ Ὑπερτάτη Διοίκησις γνωρίζουσα μέλος τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν Χίον, θέλει φροντίσει τὴν ἀνάγκησίν της, καὶ ἀπὸ τὸ γενικὸν δάνειον θέλει δώσει εἰς τοὺς ἐπιστατοῦντας τὰ πράγματα τῆς Χίου ὅσα εἶνε ἱκανὰ διὰ νὰ τὴν ἐπάρωμεν ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὁ Μαυροκορδάτος τῆς Λόνδρας ἔπαυσε ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῇ τὸ ἰδιαιτέρον ἐκεῖνο δάνειον. Ἦλθον λοιπὸν οἱ διαλειφθέντες φίλοι νὰ μοι ἀναγγείλουν τὰ εἰς Λόνδρα διατρέξαντα, καὶ νὰ μὲ συμβουλευθῶσι. Τοὺς ἀπεκρίθη ὅτι τὸ Ἔθνος τῶ ὄντι θέλει φροντίσει καὶ διὰ τὴν Χίον καὶ κατὰ τὴν ζήτησίν των, δίδει ταύτην μοι εἰς τὸν Μαυροκορδάτον, ὅστις ἔρχεται αὐτοῦ νὰ σὲ ἀνταμώσῃ, διὰ νὰ σὲ ὁμιλήσῃ περὶ τούτων, καὶ τὸν συστήνω, καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Χίου διὰ νὰ γεννῇ καθ' ὅσον καὶ ὅταν τὰ πράγματά μας τὸ συγχωροῦσι, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἐκεῖνη ἡ Νῆσος καὶ ν' ἀποκατασταθοῦν οἱ ἀπανταχοῦ διασκορπισμένοι καὶ δυστυχοῦντες καὶ ἀποθησκόντες δι' ἔνδειαν Χίοι.

Κατασπαζόμενος σε δὲ μένω ὁ ἀδελφός σου
Λάζαρος Κουντουριώτης»

19)4)1824
Αὐτὰ ἔγραφαν στὰ 1824 οἱ διαχειριζόμενοι τὸ οἰκονομικὸν μέρος τῆς Ἐπαναστάσεως.

Σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγίαν, ὁ Γεώργιος Κουντουριώτης ἐπύρωσε τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς τῆς ἐφάνηκαν τ' ἀκόλουθα μυστικά:

«Ἀκόμα δὲν ἦλθεν ὁ Χαμιλτὼν, περιμένεται ὅμως ὀγλήγορα καὶ εἶνε πιθανώτατον νὰ φθάσῃ σήμερον. Ἀνταμώθην χθὲς μὲ τὸν Χριστόδουλον Ποριώτην καὶ μοι ἐπαράστησεν ὅτι δύναται μὲ μεγάλην εὐκολίαν νὰ σὰς περιλάθῃ, ἐγὼ τὸν εὐχαρίστησα καὶ τὸν παραγγέλλω νὰ μὴ ἀναφέρῃ τοῦτο εἰς κανέναν.

Ὁ Ζαΐμης εἶνε ἐνωμένος μὲ τοὺς εἰς Αἰγίναν ἐξόχους, μὲ τοὺς ἐκεῖ καὶ ἐδῶ Ὑδραῖους. Ὁ ἀχρεῖος ὁ Τομπάζης εἶνε πλασμένος μὲ χαλὴν καὶ φαρμάκη· εἶνε κακὸς ἄνθρωπος. Ὁ Τσαμαδὸς θέλει νὰ φέρῃ καὶ τὴν γυναῖκά του ἐδῶ — ἡ Διοίκησις ἀφοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ζητεῖ καὶ συναρίζει χρήματα, θέλει νὰ ἀρπάξῃ καὶ 3 χιλ. τάλληρα ἀπὸ ἔστειλεν ὁ Βιάρος Καποδίστριας διὰ τὸ σχέδιον τοῦ Μεσολογγίου. Ἡ Διοίκησις ζητεῖ εἰς Αἰγίναν καὶ τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους πληρεξουσίου τῆς Κρήτης. Ἡ πατρίς σας σὰς ἐφάνη ἀχάριστος, ἡ Ἑλλάς σὰς λατρεύει. ἔχετε πολλοὺς ἐδικούς σας διὰ νὰ δοξασθῆτε περισσότερο παρὰ αὐτοῦ, ὅτι οὐδεὶς Προφήτης δε-

κτός ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι αὐτοῦ. Τώρα καὶ τὸν Καραϊσκάκην κάμνετε ἐδικόν σας καὶ ὅλους. Πάλιν σὰς προσκυνῶ».

Περιεργότερο εἶνε ἓνα γράμμα τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτη στὸν ἀδελφὸ τοῦ Γεωργίου, γραμμένον μὲ τὸν ἴδιον κρυπτογραφικὸν τρόπον.

Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ κρίσιμες περιστάσεις τοῦ Ἰεροῦ μας Ἀγῶνος. Χρήματα δὲν ὑπῆρχαν στὸ Κυβερνητικὸ Ταμεῖο, ἢ περιφίρμες στέρνες τῶν Κουντουριώτηδων — ἢ ἄλλοτε γεμάτες λίρες — εἶχαν ἀδειάσει τὸ χρυσὸ τους περιεχόμενον, καὶ οἱ δυὸ ἱστορικοὶ ἀδελφοὶ ζητοῦσαν δάνειο. Ἐγραφε λοιπὸν ἀπὸ τὴν Ἰωάννην ὁ Λάζαρος:

«Τῶ εὐγενεστάτῳ Κυρίῳ Γεωργίῳ Κουντουριώτῃ εἰς Μύλλους.

Ἠγαπητέ μοι ἀδελφέ, σὲ ἀσπάζωμαι.

Ὁ Νικόλαος Πρασασκάκης ἦλθεν συντροφειμένος μὲ τὸν Κον Ἰωάννην Μαυροκορδάτον καὶ μοι ἐφανέρωσαν ὅτι ὁ Ζαννὴς Μαυροκορδάτος εἰς Λόνδραν γράφει πρὸς τὸν ὕστερον ὅτι ἀργανίζει καὶ εἶχε προσπαθῆσαι ἐν δάνειον χωριστὸν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Χίου ἀπὸ λίρας 100 χιλιάδας ἐκ διαφόρων παγκιέρηδων, τὸ ὅποιον ἐμελε νὰ τελιωθῇ, ἐνῶ ὁ ἐδικός μας κύριος Ἰωάννης Ὀρλάνδος ἐσυμφώνησε τὸ γενικὸν δάνειον. Ὁ διαλειφθεὶς κ. Ἰ. Ὀρλάνδος εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην Μαυροκορδάτον, ὅτι ἀνάρμοστον εἶνε εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἔθνους νὰ τὸ τελιωθῇ καὶ ἐν ταύτῳ περιττόν, ἐπει-